

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Miloslav Peříšek

Za zemřelým Dr. Václavem Simandlem [nekrolog]

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 48 (1919), No. 3-4, 203,203a,204--206

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/121297>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1919

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Dr. VÁCLAV ŠIMÁČEK.

Za † Dr. Václavem Simandlem.

V uplynulých prázdninách utrpěla stolice deskriptivní geometrie české vysoké školy technické v Brně bolestnou ztrátu. Zemřel nenadále v květu svého mládí pan Dr. *Václav Simandl*, asistent při ústavu deskriptivní geometrie a soukromý docent geometrie polohy na této vysoké škole a sice nemocí, kterou snad asi sám netušil, totiž vykrváčením tuberkulosních vředů v zažívacím traktu. Budiž mi dovoleno vylíčiti krátce průběh života a vědeckou činnost zesnulého.

Pan docent Dr. V. Simandl se narodil dne 9. července 1887 v Písku v Čechách, vykonal středoškolské studie v Mladé Boleslavi a od října 1906 byl řádným posluchačem české vysoké školy technické v Praze, kde též vykonal v roce 1908 první státní zkoušku. Na to navštěvoval jako kandidát professury českou universitu v Praze; po dokonaném kvadrienniu vykonal v prosinci 1910 státní zkoušku z matematiky a deskriptivy pro vyšší školy reálné; v tomtéž semestru byl též povýšen na doktora filosofie na české universitě v Praze. Částečně před tím, částečně potom studoval pan Dr. Simandl v celku tři semestry ku prohloubení svých matematických vědomostí na universitě v Göttingkách, vyhlášeném to sídle pro pěstování věd matematických v Německu. Ve školním roce 1911—2 odbyl si zkušební rok na reálné škole v Mladé Boleslavi. Od října 1912 byl jmenován asistentem při ústavě deskriptivní geometrie na české vysoké škole technické v Brně a ve školním roce 1915—6 byla mu udělena venia legendi soukromého docenta pro geometrii polohy na této vysoké škole. Mimo geometrii polohy přednášel též v poslední době fotogrammetrii. V posledních letech zastával též místo assistenské při stolici matematiky na téže vysoké škole. Své povinnosti jako asistent a docent plnil pan Dr. Simandl s největší svědomitostí, vždy s láskou ku svému předmětu.

Hlavní vědeckou činností pana Dr. Simandla bylo však samostatné bádání a publikování samostatných vědeckých pojednání jednak projektivně geometrických většinou z oboru přímkových komplexů a kongruencí jakož i geometrických transformací grupp; jednak algebraických hlavně z oboru determinantů a koneč-

ně též ryze deskriptivně geometrických. Za poměrně krátkou dobu šestiletého asistentování uveřejnil pan Dr. Simandl celkem šestnáct pojednání, a přesněji, přiblížíme-li také k pojednáním v manuskriptech, sepsal 20 vědeckých prací. Devět z těchto prací, a sice ty nejpozoruhodnější, byly uveřejněny v Rozpravách České Akademie pro vědy, slovesnost a umění v Praze, jedna v Královské české společnosti nauk v Praze a ostatní v Časopise pro pěstování matematiky a fysiky v Praze; ještě krátce před svou smrtí zaslal obsáhlejší manuskripty dvou vědeckých prací před mimočeské forum.

Budiž mi dovoleno uvéstí podrobnější tituly všech těchto prací, poněvadž tím bude podán nejvýraznější obraz jeho vědeckých snah.

V Rozpravách České Akademie byly uveřejněny práce :

1. O zobecněném cylindroidu. 1914 p. 15.
2. Příspěvek ku teorii lineárních systémů lineárních komplexů. 1914 p. 37.
3. O sborcených hyperboloidech v souvislosti s lineárními komplexy. 1914 p. 26.
4. Příspěvek ku přímkovým plochám 4. stupně, stanovenými dvěma projektivními involucemi na dvou mimoběžných přímkách. 1915 p. 13.
5. O P^4 plochách v souvislosti s prostorovými křivkami čtvrtého stupně I. druhu, plochami 2. stupně a harmonickými kvadratickými komplexy. 1915 p. 19.
6. O kollineárních systémech přímkových dvojic ve dvou přímkových řadách téhož hyperboloidu. 1916 p. 23.
7. O jedné skupině 8 ploch 2. stupně a transformační grupě s ní souvisící. 1916 p. 12.
8. Příspěvek ku svazku ploch druhého stupně. 1916 p. 8.
9. O zvláštních transformacích osmibodových skupin sdružených vzhledem k danému tetraedru a o jedné skupině 24 ploch druhého stupně. 1917 p. 19.

Tyto práce byly též uveřejněny ve výtahu v Bulletinu České Akademie v jazyku německém.

O těchto publikacích podal náš slovatný učenec pan professor *Sobotka* jakožto referent České Akademie podrobné posudky ve Věstníku České Akademie, na které zvláště upozorňuji. Podotýkám jen, že první dvě práce předložil pan Dr. Simandl jako spis habilitační, a že byly příznivě posouzeny.

V Královské České Společnosti Nauk vyšla jediná práce :

10. Příspěvek ku zvláštním sborceným plochám čtvrtého stupně. 1916 p. 10.

V Časopise pro pěstování matematiky a fysiky vyšly drobnější práce :

11. O určitém konoidu stupně pátého. XLII p. 11.
12. O zvláštních determinantech. XLII p. 12.
13. Vyčíslení zvláštního determinantu. XLIV p. 4.
14. Příspěvek ku ellipticko-hyperbolickému svazku kuželoseček. XLIV p. 4.
15. Příspěvek ku geometrii dvojiny bodové. XLV p. 15.
16. Poznámka ku kombinacím daného součtu z čísel přirozené řady číselné. XLVI p. 4.

Dále předložil — dle sdělení jeho pana otce — redakci Časopisu manuskripty dvou prací, z nichž jedna zní :

17. Sestrojení vrženého stínu koule na rovinu v orthogonální aronometrii pomocí affinity.

Publikace pana Dr. Simandla o determinantech vzbudily do té míry pozornost slavného anglického matematika *Muirca*, jenž jest nyní professorem vysoké školy v Kapském Městě (Cape's Town) v Jižní Africe a zaujímá tam vynikající místo ve správě vyučování, že zaslal autorovi celou řadu svých příslušných prací s přáním, aby mu autor zaslal anglický překlad jeho pojednání, čemuž ovšem bylo s radostí vyhověno.

Z předcházejících údajů jde na jevo, že pan docent Dr. Simandl vynikal zcela mimořádnou pilností, a že se touto pilností, spojenou s nevšedním nadáním dopracoval výsledků, jež jsou, máme-li zřetel na jeho mládí, velice pozoruhodné; z jeho publikací jest též patrno, že znal důkladně moderní literaturu z oborů jím zpracovaných a že se nikterak nevyhýbal obtížnějším problémům z těchto oborů. Též při ústních vědeckých diskussích jevil pan docent Dr. Simandl vždy rychlé pochopení a velice bystrý úsudek, neklamně to známky hlubšího nadání, jež opravňovaly k značným nadějím v jeho vědeckou budoucnost. Neúprosný osud zamezil však tímto předčasným skolem další rozvíjení této tak mnohoslibné činnosti. Panu docentu Dr. Václavu Simandlovi nebylo dopřáno dočkat se ovoce intensivní činnosti jeho mladých

let. Skonal předčasně dne 11. srpna 1918, dovršiv sotva jeden a třicátý rok svého života, věnovaného výhradně vědě, kterou tolik miloval.

Česká mathematická obec zachová panu Dr. Václavu Simandlovi vždy světlou památku.

Prof. *M. Pelíšek*.

Z dějin nivelace.

(Rozšířená přednáška dra. **Q. Vettera** v Jednotě čes. matematiků a fysiků v Praze dne 2. června 1917.)

(Dokončení.)

IV.

Nejstarší poukaz na neohrabanost Vitruviova chorobatu četl jsem ve spise českého původu „De piscinis“ Jana Dubravia z r. 1547⁸⁷⁾. Stůjž zde doslovně překlad 2. kap. z II. knihy:

„O nivelaci v rybnících a o nástrojích k tomu užívaných“.

Jest úkolem toho, kdo niveluje, aby prohlédl na četných pochůzkách místo vhodné k založení rybníka. Když pak ono místo po častějším prohlédnutí schválil, nechť vyšetří, používaje libely, budoucí vodní hladinu na onom místě a pak rozhodne, jak vysokou rybniční hráz nutno vybudovati, aby se voda zachytila a žádaná hladina vytvořila. Spád vody se určí dle Vitruvia buď průzory nebo vodováhou anebo chorobatem. Než týž Vitruvius praví, že přesněji to lze provésti chorobatem, protože průzory i vodováha selhávají. Tento chorobates líčí v VIII. knize svého díla velmi obšírným popisem a nad to ještě vyobrazením. I my ho užíváme skoro bez rozdílu jako vodováhy i jako průzorů, kteréž týž autor popisuje. Než kdož by mohl bez obtíží po cestách s sebou nositi chorobates asi 20 stop dlouhý? Proto vylčíme průzorový strojek ne větší dvou dlaní, který může každý s sebou nositi, kamkoli libo, třeba i ve vácku na peníze. Zhotoví se takto: Z mědi nebo ze železa vyrobí se deštička zcela hladce vyleštěná zděli sedmi neb osmi palců a zšíří prostředního prstu; na nejkrajnějších koncích přípevní se

⁸⁷⁾ Mus. 51 E 66.